

Farrokhsad opfattede Hassan): Denne bog bærer ved til racisternes bål. Den anden side, for eksempel Front Nationals leder Marine Le Pen, så Houellebecq som en heltmodig kunstner, der turde sige sandheden (svarende til Dansk Folkepartis opfattelse af Hassan): Europa er ved at blive islamificeret.

Det de to reaktioner havde til fælles, var at de entydigt forstod *Underkastelse* som en dystopi. For Valls og konsorter var romanen et urealistisk og farligt skræmmebillede; for Le Pen og kompagni var den en nødvendig advarsel. Begge udlægninger er forfejlede fordi de reducerer et litterært værk til et debatindlæg. Det foruroligende ved romanen er nemlig netop at det efter endt læsning ikke står klart om dens fremtidsvision overhovedet er en dystopi. Måske er der trods alt visse fordele ved en muslimsk stat?

Det er generelt uklart hvad Houellebecq rent politisk »vil sige« med sine romaner; det er uklart hvad han frygter, og især hvad han håber på. Som fortælleren i *Underkastelse*, den midaldrende universitetslektor François, bemærker, da han på et tidspunkt bliver spurgt om han går ind for patriarkatet: »Jeg går ikke *ind* for noget som helst« (hvor-efter han opregner de fordele der trods alt er ved patriarkatet). Houellebecq går heller ikke *ind* for noget: Ingen og intet går fri af hans ætsende kritik, hverken islam eller katolicisme, hverken de troende eller ateisterne, hverken Front National eller de gamle »anstændige« partier, hverken neoliberalisterne eller de frelst 68ere.

DET er ikke første gang Houellebecq har befundet sig i et brændpunkt, hvor fiktion og virkelighed synes at krydse hinanden. For i hans romaner møder man typisk en brutal samtidsanalyse spædet op med en nøgternt fabulerende forlængelse af nogle tendenser i tiden. Virkelige og fiktive personer optræder side om side, og forfatteren inddrager selvbiografiske elementer i sin fortælling.

I disse autofiktive tider har mange mennesker, også i Frankrig, svært ved at kende forskel på fortælleren i en roman og romanens forfatter. Måske fordi der kiler sig en tredje størrelse ind mellem papirfiguren og privatpersonen, nemlig forfatterpersonaen: den figur forfatteren gestalter i medierne. Houellebecq er berygtet for sine interviews, hvor han af og til drikker sig fuld eller lægger an på kvindelige journalister og ofte fremstår sært lidenskabsløs, ja, under tiden så apatisk at man kan frygte at han er faldet i søvn. Der er nogle fællestræk mellem denne forfatterpersona og de forskellige jeg fortællere Houellebecq har skabt i sine romaner: Houellebecq-fortælleren er typisk en sølle misantrop, der forgæves forsøger at drikke og kneppe sig ud af ensomhed og depression. Tilsvarende fremstår Houellebecq-figuren i medierne som en dårligt klædt og

Houellebecq det 21. århundredes skrupelløse verden, hvor en blind liberalistisk markedstro har inficeret hele samfundslegemet. Og ligesom Flaubert med chokerende ærlighed trængte ind bag borgerskabets nydelige facade og skrev om den dybe kedsomhed og det heftige kønsliv der udfoldede sig under overfladen, er Houellebecq skånselsløs i sin fremstilling af vor tids nydelsesyge narcissisme.

Det er oplagt at se ham som arvtager til det 19. århundredes realistiske roman og dens kradse samfundskritik, også fordi Houellebecq ligesom sine franske forgængere – og ligesom for eksempel Dickens i England og Pontoppidan i Danmark – skriver ud fra en ambition om at integrere den enkelte romanpersons historie i den store fortælling, i nationens og Europas historie.

Hvad der adskiller Houellebecq fra de store realister, er at han ikke blot skildrer det der sker her og nu, men også i flere af sine romaner forlænger en tendens i nutiden til et tænkt fremtids-scenarie. Ved siden af den realistiske roman er science fiction-genren altså en inspirationskilde. Houellebecqs fremskrivninger perspektiverer vor tids vaner og værdier, vores selvforståelse ja, selve vores eksistens. Som teenager læste han ikke kun Baudelaire og Dostojevskij, men også Jules Verne. Aldous Huxley må nævnes som endnu en vigtig indflydelse, og det samme må den amerikanske kulturførfatter H.P. Lovecraft, en pioner inden for horror og sci-fi, som Houellebecq skrev en monografi om i 1991. Centralt i monografien står Lovecrafts fjendtlige indstilling til den moderne verden og livet i almindelighed. Også Houellebecq har altså sit spejlkabinet af ældre kolleger.

Manuel Valls brød sig tydeligvis ikke om det han så i *Underkastelse*. Var det sig selv han fik øje på og ikke kunne genkende? Eller så han Houellebecq og blev forfærdet? Danner romanen et billede af læseren, som Proust påstår, eller af forfatteren, som Houellebecq mener? Begge dele, tror jeg, og mere til, for portrættet har i begge tilfælde en baggrund, en samtid, en personlig historie. Romanen er en forvandlingskugle og en tidsmaskine, litteraturen er i det hele taget en empatiteknologi: Uanset om man skriver eller læser den, kan den bruges til indlevelse i alt menneskeligt, inklusive det umenneskelige.

DET er snart et kvart århundrede siden jeg debuterede som forfatter. Jeg har forfulgt poesien vidt omkring: fra figurdigte der nærmede sig billedkunsten, til rapdigte der bevægede sig ind i grænselandet til musikken, og fra klassisk centrallyrik til tostemmig heftigt erotisk digtning. Også som oversætter har jeg frembragt mange forskellige afarter af dansk. Alt i alt har jeg arbejdet i så mange tonelejer at jeg af og til kan føle at jeg knap nok har en stemme selv – jeg har enten ingen eller mange.

Måske har de tusindvis af sider med fortællende prosa der er gledet gennem mit oversættersystem, været medvirkende til at jeg nu selv har skrevet en roman, som udkommer til efteråret. Jeg har som sædvanlig lavet et helt andet værk end jeg gjorde sidst, denne gang en slags realistisk roman. Det er med en til skræk grænsende ydmyghed at jeg træder ind i den tradition. For jeg ved jo godt at jeg hverken er Henrik, Honoré eller Haruki. Jeg er heller ikke Michel – bare mig selv, hvem det så end er.

Niels Lyngsø (f. 1968), forfatter og oversætter, er ophavsmand til seks digtsamlinger og et album med rapdigte. Han udsender til efteråret romanen »Min ukendte bror«. En mere udfoldet læsning af »Underkastelse« kan findes på hans blog: www.nielslyngsoe.dk.

Sommerserie: Ingen mand er en ø, ingen forfatter er alene i verden. Men hvem der står på skuldrene af hvem, hvordan trådene trækkes og inspirationen hentes, er ikke altid klart. I Bøger har vi derfor bedt en række forfattere skrive et portræt af et værk, et forfatterskab eller en forfatter, som på en særlig måde har haft betydning for dem. Dette er andet essay i serien.